[2020] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ

ਮੁਹੰਮਦ ਯੂਸਫ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2020 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 800)

05 ਫਰਵਰੀ, 2020

[ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1908 17 ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ - ਜੇਕਰ 1984 ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰ. 203 ਜੋ ਕਿ ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 223 ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਮ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸੀ। 04.10.85 ਨੂੰ 7 ਬਿਸਵਾ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਹੈ - 1998 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰ. 203 ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 4-7 ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਸਬੂਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਇੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। 04.10.85 ਡਿਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤਤਾ 'ਤੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਡਿਕਰੀ ਦਰਜ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਿਕਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ: ਧਾਰਾ.17 ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕੰਡ (2)(vi) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਡਿਕਰੀ ਜਾਂ ਆਰਡਰ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ - ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (vi) ਵਿੱਚ, ਉਪ ਧਾਰਾ (vi) ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ - ਸੰਯੁਕਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ. 17(1)(ਬੀ) ਅਤੇ ਸ. 17(2)(vi), ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ 5 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 17(2)(vi) ਫ਼ਰਮਾਨ ਮਿਤੀ 04.10.85 ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ.17(2)(vi) ਦੀ ਬੇਦਖਲੀ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਮੁੱਖ ਅਪਵਾਦ ਅਧੀਨ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 17(2)(vi), ਐਲ ਈ "ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਏ

ਅਦਾਲਤ" ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਮਿਤੀ 04.10.85 ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਆਰਡਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ 04.10.85 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਅਧਿਨਿਯਮ 1899-ਧਾਰਾ. 2(14) .

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਆਯੋਜਿਤ: 1.1 ਧਾਰਾ 17(1)(ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਯੰਤਰ ਜੋ ਬਣਾਉਣ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ, ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਹਿਤ ਜਾਂ ਸੰਪੰਨ। , ਇੱਕ ਸੌ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ, ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰੀਕਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ" ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਧਾਰਾ 2(14) ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1899 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 17(1)(ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਲਈ ਅਪਵਾਦ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2)(vi) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (vi) ਵਿੱਚ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (vi) ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ੇ੍ਰਣੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 17(1)(ਬੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1984 ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 250-ਏ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਪੀ-2 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਤੀ ਲਈ 04.10.1985 ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਵਿੱਚ ਬੇਦਖਲੀ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ 04.10.1985 ਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਦੀ ਪਲੇਨ ਰੀਡਿੰਗ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। [ਪਾਰਾ 5, 6]|654ਜੀ ਐਚ; 655 ਏ-ਈ]

1.2 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, 04.10.1985 ਦੀ ਡਿਕਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ,

ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਦੀ ਬੇਦਖਲੀ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 17(2)(vi), "ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼" ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਅਪਵਾਦ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 17(1)(ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ, 04.10.1985 ਦੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 04.10.1985 ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 14|660 ਸੀ-ਈ

ਸੋਮ ਦੇਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਤੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ (2006) 10 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 788 [2006] 8 ਸ੍ਪ. ਐਸ ਸੀ ਸੀR 778 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਭੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮੇਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (1998) 8 ਏਨ ਸੀ ਸੀ 709 [1998] 3 ਸ੍ਪ. ਐਸ ਸੀ ਸੀR 466 ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹੀਹ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਪਿੰਡ ਸਿਰਥਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (2014) 1 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 669; ਰਵਿੰਦਰ ਕੇਟ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2019) 8 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 729 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

(2014) 1 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 669	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 2.3
[1995] 3 ਸਪਲ. ਐਸ ਸੀ ਆਰ 466	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ	ਪੈਰਾ 6
(2019) 8 ਐਨਸੀਸੀ 729	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 9
[2006] ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ. ਐਸ ਸੀ ਆਰ 778	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ13

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 800 ਦੀ2020

2015 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2170 ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਉਚ ਅਦਾਲਤ, ਇੰਦੌਰ ਬੈਂਚ ਦੇ 13:02, 2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਅਮਿਤ ਵਧਵਾ, ਅਮਿਤ ਕੇ.ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਰੌਨਕ ਪਾਰੇਖ, ਸੰਜੇ ਕੇ ਹਡਾਲਾ, ਸੰਜੇ ਯਾਦਵ, ਸੁਨੀਲ ਕੇ.ਸਿੰਘ, ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ, ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਡਾ.ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾੜੀ। ਮਾ ਤਰੁਣਾ ਅਰਧੇਂਦੁਮੌਲੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਬੇਂਦੂਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪੀਯੂਸ਼ ਸਿੰਘ, ਵੈਭਵ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਮੋਲੀਸ਼ ਨਿਰਵਾਨ, ਹਾਜ਼ਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਐਡੀਸ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੰਦੌਰ ਬੈਂਚ ਦੇ 13.02.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 07.01.2015 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡਿਕਰੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

2. ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਹਨ:

2.1 1984 ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 250-ਏ, ਇੱਕ ਹਬੀਬ ਖਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਪਿੰਡ ਕਿਤਵਾਨੀ, ਕਸਬਾ ਮੰਦਸੌਰ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 203 ਦੇ 7 ਬਿਸਵਾ ਰਕਬੇ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਦਈ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਸਰਵੇ ਨੰਬਰ 223 ਹੈ। ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਜੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਰਜ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 04.10.1985 ਨੂੰ 7 ਬਿਸਵਾ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਹੱਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਹੈ।

2.2 ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਹਬੀਬ ਖਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ, ਨੇ ਕਬਜੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਉਪਰੋਕਤ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। 2006 ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ. 90-ਏ 16.09.1998 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ. 1 ਅਤੇ 2 ਦੁਆਰਾ 825 ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਅਤੇ 1650 ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰ.203 ਦੇ ਦੋ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। . ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ: 1 ਅਤੇ 2 ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਖੇਤਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰ: 4 ਤੋਂ 7 ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ 1998 ਦੇ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 260ਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਰਵੇਖਣ ਨੰਬਰ 203 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ 1650 ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ, ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ 1951 ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ। ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਜਵਾਬੀ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2.3 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮੁਹੰਮਦ ਹਾਫਿਜ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਉਸਨੇ ਸਿਵਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ 04.10.1985 ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਮੁਹੰਮਦ ਯੂਸਫ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

1984 ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 250 ਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਮੁਦਈ ਵੱਲੋਂ ਡਿਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤਤਾ ਉੱਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਡਿਕਰੀ ਦਰਜ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮਿਤੀ 07.01.2015 ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ 04.10.1985 ਦਾ ਡਿਕਰੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 17(1)(ਈ) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। 07.01.2015 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ 2015 ਦੀ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2170 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਂਦਿਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 1994 ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 250-ਏ ਦੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਕੋਈ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਨਾਮ. ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਪਿੰਡ ਸਿਰਥਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2014) 1 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 669, ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਢਾਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

3. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕੋ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 04.10.1985 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

4. ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ "ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਬਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 17 ਸਥਾਨ ਲੱਭਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ "ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ"। ਧਾਰਾ 17(1) ਉਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 17(2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਬੀ) ਅਤੇ (c) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 17(1) ਅਤੇ 17(2)(vi), ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ। -

"17. ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।- (1) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਸੰਪਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, 1864 ਦਾ ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੰਬਰ XVI, ਜਾਂ ਇੰਡੀਅਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1866, ਜਾਂ ਇੰਡੀਅਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1871, ਜਾਂ ਇੰਡੀਅਨ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1877, ਜਾਂ ਇਹ ਅਧਿਨਿਯਮ ਆਇਆ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ, ਅਰਥਾਤ -

(ਏ) ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇ ਯੰਤਰ,

(ਬੀ) ਹੋਰ ਗੈਰ-ਵਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਯੰਤਰ ਜੋ 100 ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਹਿਤ ਜਾਂ ਸੰਪੱਤੀ, ਬਣਾਉਣ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ, ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਵੱਲ, ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ,

(ਸੀ) ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਯੰਤਰ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਘੋਸ਼ਣਾ, ਅਸਾਈਨਮੈਂਟ, ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਰਸੀਦ ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ

(ਡੀ) ਸਾਲ-ਦਰ-ਸਾਲ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਪੱਟੇ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ, ਜਾਂ ਸਾਲਾਨਾ ਕਿਰਾਇਆ ਰਾਖਵਾਂ ਕਰਨਾ,

(ਈ) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੌਂਪਣ ਵਾਲੇ ਗੈਰ-ਵਸੀਅਤੀ ਯੰਤਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਵਾਰਡ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਉਣ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ, ਸੀਮਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ , ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਹਿਤ ਜਾਂ ਅਟੁੱਟ, ਇੱਕ ਸੌ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ, ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਚਲਾਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੇ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਦੁਆਰਾ ਰਾਖਵੇਂ ਕਿਰਾਇਆ ਪੰਜਾਹ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ-

(vi) ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ, ਸਿਵਾਏ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਜਾਂ"

5. ਧਾਰਾ 17(1)(ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗੈਰ-ਵਸਤੂ ਦੇ ਯੰਤਰ ਜੋ ਬਣਾਉਣ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ, ਸੀਮਾ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਹਿਤ ਜਾਂ ਸੰਪੰਨ, ਸੌ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ, ਤੱਕ ਜਾਂ ਅੰਦਰ

ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ" ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਧਾਰਾ 2(14) ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1899 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

6. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 17(1)(ਬੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਲਈ ਅਪਵਾਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2)(vi) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (vi) ਵਿੱਚ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (vi) ਤੋਂ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 17(1)(ਬੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਨੂੰ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਚੱਲ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਲਈ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1984 ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 250-ਏ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਪੀ-2 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪਤੀ ਲਈ 04.10.1985 ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ। . ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਵਿੱਚ ਬੇਦਖਲੀ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ 04.10.1985 ਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਦੀ ਪਲੇਨ ਰੀਡਿੰਗ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਮੇਜਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1995) 5 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 709, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਰੇ 16, 17 ਅਤੇ 18 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਧਾਰਾ (vi) 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ:-

"16. ਸਾਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (vi) ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 100 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਰਜਿਸਟਰੀਕਰਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਲੱਭੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

17. ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਧਿਰਾਂ ਕੋਲ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹੱਕ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦਾ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਂ ਝੱਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਕੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੁਆਰਾ, 100 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈਸੈਂਟੀ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ।

18. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਧਾਰਾ (vi) ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

(1) ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜੇਕਰ ਸੱਚਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉਪਕਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਜਿਸਟਰੀਕਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਉਲਟ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ।
(2) ਜੇਕਰ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 100 ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਹੀ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ।
(3) ਜੇਕਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।
(4) ਜੇਕਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਸਮਝੌਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।
(5) ਜੇਕਰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ" ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (vi) ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ 21 ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1929 ਦਾ, ਜਿਸਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ।"

7. ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ

ਮੁਹੰਮਦ ਯੂਸਫ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [ਅਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ "ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੋ ਮੁਦਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ" ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਹੈ-

"19. ਹੁਣ, ਆਓ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਕੀ 1973 ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 215 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਡਿਕਰੀ ਦਰਜ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ:

(1) ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੁਦਈ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਫ਼ਰਮਾਨ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਡਿਕਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ "ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ" ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। . ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਰਡਰ 12 ਨਿਯਮ 6 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਆਰਡਰ 23 ਨਿਯਮ 3 ਦੁਆਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹੈ।

(2) ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗਣਪਤ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਸੱਚਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ 'ਮਿਲੀਭੁਜ' ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਿਆ।

8. ਭੂਪ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ 04.10.1985 ਦੇ ਸਮਝੌਤਾ ਡਿਕਰੀ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਨਾਮ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਪਿੰਡ ਸਿਰਥਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਪੈਰਾ 11, 12 ਅਤੇ 13 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ: -
"11. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸੀ.ਐਸ. ਨੰ. 250-ਏ/1984 ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀ. ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਕੋਈ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਨੂੰਨੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ।

12. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਨਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰਵਉਚ ਅਦਾਲਤ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਪਿੰਡ ਸਿਰਥਲਾ ਨੇ 2014 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ (3) ਏਮ ਪੀ ਐਲ ਏ 36 ਨੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਘੋਸ਼ਣਾਤਮਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਢਾਲ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ -

"7. ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜੇ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੋਈ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਹੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਹੋਣ। ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ਾ ਮਲਕੀਅਤ ਵਿੱਚ ਪਰਿਪੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਜੇਕਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਢਾਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। /ਰੱਖਿਆ।"

13. ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਪਰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਰਵਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਕਤ ਸੀਮਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

9. ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਨਾਮ. ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਪਿੰਡ ਸਿਰਥਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਹੁਣ ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2019) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 729. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 62 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾਧਾਰਕ ਮਾਲਕ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ/ਮਾਲਕ ਦੇ ਕੋਲ ਵਿਆਜ। ਪੈਰਾ 62 ਵਿੱਚ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"62. ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਬਜੇ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਬੇਦਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ 12 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਦਾ ਹੱਕ, ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ/ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਆਜ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰ, ਸਿਰਲੇਖ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਏ

ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਢਾਲ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 64 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜੇ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਪੱਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਇੱਕ ਕਬਜੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਦੇ ਬੁਝਣ ਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੁਆਰਾ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਵਾਰਣ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਹੱਕ ਗੁਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜੇ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪੂਰਣ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਵੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉਲਟ ਕਬਜੇ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਉਸਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਮੁਦਈ ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

10. ਪੈਰਾ 61 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਨਾਮ. ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤ ਪਿੰਡ ਸਿਰਥਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ)।

11. ਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ), ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ ਮਿਤੀ 04.10.1985 ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਸ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ 04.10.1985 ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਇੱਕ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਵਾਲਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ। 04.10.1985 ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ 7 ਬਿਸਵਾ ਜ਼ਮੀਨ, ਸਰਵੇ ਨੰ: 203 ਦੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਵੇ ਨੰ: 203 ਦੀ ਬਾਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਹੈ।

12. ਭੂਪ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਪੈਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹਨ।

13. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸੋਮ ਦੇਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ. ਰਤੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2006) 10 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 788 ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 17(1)(ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੈਰਾ 18 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। -

"18. ਪਰ ਆਦਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਧਿਨਿਯਮ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੀਕਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ...

14. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, 04.10.1985 ਦੀ ਡਿਕਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ਇਸਲਈ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਦੀ ਬੇਦਖਲੀ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਧਾਰਾ 17(2)(vi), 1 ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁੱਖ ਅਪਵਾਦ, "ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ"। ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 17(1)(ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 17(2)(vi) ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਬਾਰੇ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ 04.10.1985 ਦੇ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਮਿਤੀ 07.01.2015 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 13.02.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 04.10.1985 ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- **ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।**

Advocate Shifa Kler